

Za mamico.

N visokih cerkvenih stolpih je bila ura pol polnoči. Nad mestom je vladala grobna tišina; vse je spavalo in se zibalo v prijetnih sanjah. Gost sneg je jel padati po mestnem tlaku in v malo trenutkih odel vse v svojo belo suknjo; snežna odeja zunaj mesta pa se je še bolj debelila, ker še ni bil skopnel prejšnji sneg. Svetilke po ulicah so le slabo razsvetljevale ceste, posebno kjer so bile ozke in stranske. Redarji so stopali med podboje hišnih vrat in se stiskali k *durim, da se ubranijo metežu.*

V dvonadstropni hiši stranske ulice še nekdo ni spal. V revni podstrešni izbi, ki je služila hkrati za kuhinjo, je brlela oljnata svetilka in le slabo svetila v bornem stanovališču vdove Trpotčeve. Vdova je bila bolna. Do zadnjega časa je delala in se trudila podnevi in ponoči zase in za svojega devetletnega sinčka; toda revščina in pomanjkanje sta jo vkljub vsej pridnosti položili na bolniško postelj. Prehladila se je bila menda.

V kotu sobe stoji revna postelja, natlačena s slamo, na kateri trpi uboga Trpotčeva. Ob postelji je star stol; sredi sobe miza, pri ognjišču pa razcpana preproga, namenjena otroku za ležišče.

Bolna žena je ravnokar glasno vzdihnila, in zdelo se ji je, kakor bi ta njen globoki vzdih odmeval od vlažnih sten, ki so se bliščale ob svitu luči, kakor bi bili v nje vdelani zlahtni biseri. Mraz je namreč že prodril skozi tenki zid, in vlažnost na stenah je zmrznila. Bolnica se je zavila tesneje v ogrinjalo in se obrnila. Stara stenska ura je enakomerno tiktakala; zaslišalo se je hrati v njej prasketanje, potem je pa začela biti. Bolnica je naštela dvanajst.

Planila je plašno iz postelje . . . „Oh, fanta še ni! Bog zna, kaj se mu je pripetilo? Zakaj sem ga pustila na večer zdoma. Gotovo ni našel dobrega človeka, ki bi mu bil kaj podaril. Prazen pa ni hotel priti, ker ve, da trpim. Ubogi moj otrok, moj Ivan . . .!“ Omahnila je reva na stol.

Vztrajala je nekaj časa v tem položaju. Skrb za otroka jo je zopet vzbudila. Vstala je. Trudnih korakov je stopila k postelji, pobrala na njej nekaj kril in se za silo oblekla. Iznad okna je vzela majhno svečo in žveplenke. Zapustila je sobo, z velikansko težavo in največjim naporom se je vlekla od stopnice do stopnice navzdol. Pri durih je obstala in izkušala odpreti. Pa groza — duri so bile zaprte. Njen otrok niti noter ne more. Misli iti buditi hišnika, pa ne more priti do njega; omahne in se onesvesti . . .

Ivan je taval po mestu iz ulice v ulico. Nagovarjal in prosil je ljudi daru za bolno mamico; toda nihče se ni zmenil zanj. Vse je hitelo naprej, da pride čimprej na gorko. Mrak je polagoma legal na mesto; užigali so svetilke in žarnice . . . Ivan je stopil pred veliko trgovino in gledal skozi vrata. „O, tukaj bi pač bilo kaj za mojo mamico,“ si je mislil, „a kaj, ko nimam denarja. Če bi vedeli ljudje, kako trpiva z mamico, gotovo bi se naju usmilili . . .!“ Tiščeč roke v žepih je dregetal po celem telesu. Zobje so mu mraza šklebetali, da ni mogel skoraj spraviti besede iz sebe. Premikal se je počasi naprej. Mimo njega je stopala gospa s širokim klobukom, stopil je vštric nje, privzdignil čepico in dejal: „Prosim, milostna gospa, za majhen dar, ker so mamica bolni. Večno vam bom hvaležen, molil bom za vas . . .“ Gospa pa ga je ostro pogledala, segla v žep in mu vrgla krajcar ter nevoljno zamrmrala: „Ne nadleguj me prihodnjič več,“ in je odšla . . . Ivanu je bilo, kakor bi mu porinil kdo nož v prsi, češ: toliko da si se me iznebila.

Ulice so postajale manj žive, ljudje so se porazgubili. Žarnice so ugasnile, le tuintam iz gostilniških prostorov so udarjali na ulico glasovi godbe in prepir pivcev. Ivan je stopil v vežo neke gostilne, da se zasilo ogreje. Iz kuhinje pride dekla, ga opazi in zapodi na cesto.

V žepu je imel Ivan krajcar; toda s tem samim ne more nič kupiti mamici. Ljudi ni več, da bi jih prosil; glad se mu oglašča v želodcu, pa mamica je še bolj lačna kot on sam. Vse to je vedel Ivan, v srcu mu je bilo hudo, a ne radi sebe, temveč radi mamice.

Sklene, da ne gre domov, dokler ne dobi še kaj več. Znabiti se primeri, da Bog še koga pošlje, ki se ga usmili . . . Roke in noge so mu bile mraza že utrpje, da jih že ni več dosti čutil.

Naproti mu pride gospod. Ivan stopi k njemu in ga poprosi. Smilil se je gospodu revež, segel je v žep in mu je podaril dvajsetico . . .

„Tisočkrat vam Bog plačaj,“ se je zahvaljeval Ivan in je urno stekel proti domu. Toda vrata so bila zaprta. Ni mu bilo mnogo na tem, saj ima v žepu dvajsetico, zanjo hoče jutri mamicu kupiti kaj dobrega, da kmalu ozdravijo. Začne tekati semintja, da bi se ugrel, kar se mu deloma tudi posreči. Z veseljem je pričakoval jutra.

* * *

Hud mraz je pritiskal zjutraj, da je škripalo pod nogami. Ptičke so se plaho skrivale pod kapom hiš; mnoge pa so poginole ležale na tleh.

Ivan je šel zjutraj, ko je zazvonilo, v cerkev in iskreno molil pri sv. maši za zdravje bolni mamicu. Potem pa je krenil proti maminemu stanovanju. Luči v podstrešni sobi že ni več opazil, bila je že ugasnila radi pomanjkanja olja. Urno je stopal po stopnicah navzgor in odprl vrata.

V sobi je bilo še temno, nič se ni genilo. Mati je ležala nezavestna na postelji. Stopil je k njej in meneč, da spi, je ni hotel buditi. Legel je k peči na strgano preprogo in zadremal . . . Iz spanja ga vzbudi materin glas, ki ga je klical. Skokoma je bil pri njej in ni se malo ustrašil, ko je ugledal njen mrtvaško-bledi obraz. Segel je v žep po dvajsetico in je vprašal: „Kaj naj kupim za njo, da vam bo bolje?“ S trudom je mati odgovorila, da ne potrebuje drugega nego gospoda, ki bi jo previdel. Uvidela je, da ji pojema življenje.

Ivan je stopil do duhovnega gospoda in mu je naznanil materino željo. Gospod je rekel, da v kratkem pride . . . Kmalu je zapel na hodniku zvonček v znamenje, da gredo z Najsvetejšim. Trpotčeva se je spravila z Bogom in je mirno ležala. Čez njen obraz je

bil razlit svet mir, ki pa ni dolgo trajal. Mučila jo je skrb za Ivana. Komu naj pusti reveža, da skrbi zanj. Če bi živel še njen mož, kako bi bilo vse drugače! Vedela bi, komu izroča svoje najdražje na svetu. A on spava na mirodvoru; njegova duša pa gleda dol z rajskih višav na zemljo, na bedo, ki tare duši, njemu v življenju tako ljubljeni.

Dan je potekal. Ivan je sedel pri mami in je jokal. Tolažila ga je bolnica, dasi potrebna sama najbolj tolažbe. Bilo ji je vedno slabše.

Večer se je zopet bližal. Ivan je tiho vstal, zapustil sobo in stopil na ulico . . . „Če bo treba, poklekнем v mrazu, samo da dobim kaj za mamico,“ reče samprisebi. Prišlo mu je na misel, da bi mamica umrla . . . „Ne, ne smejo, rajši jaz . . .“ izvilo se mu je iz prsi.

Prosil je in prosil, a ljudje niso imeli srca . . . Zopet so se ulice izpraznile; na mesto pa je posvetila bleda luna. — „Kaj bi dal, da bi bili mamica zdravi; umrl bi zanje.“

Po celem telesu je čutil prijetno zaspanost — mraza ni več čutil. Zazdelo se mu je, da bi majhno legel v kako vežo in se odpočil. Mamici doma je gotovo že bolje, jutri bo dobil kaj za njo, poletel bo k njej in ji rekel: „Kaj naj vam kupim, saj imam denar?“

Stopi k nekim vratom in počepne na tla. Na oči mu leže spanec in jih zatisne. Mislil je revež na mamico, dokler mu ni izginila v sanjah. Zaspal je in se ni več zbudil. Zmrznil je . . .

V podstrešni sobi je ugasnilo življenje izmučeni Trpotčevi; a njena in njenega sina duši sta se združili in plavali skupaj pred prestol božji.

V eni jami je potem grobar zagrnil dvoje trupel, nasul na njo kup zemlje in napravil gomilo. Na njej sta stala zasajena križa matere in sina.

L. M. Turinov.

